

Bilag 1 til Afsnit XI.**Pensions- og Enkeforsørgelsesvæsenet, for saa vidt det hører under
Finansministeriet.**

Foredrag i Lønningskommissionen af 1917 den 15. og 16. November 1917.

Af

Departementchef P. J. C. Hansen.

I Rigsdagens ordinære Samling 1913—14 fremsatte Finansministeren et Forslag til Lov om Nedsættelse af en Kommission angaaende Statens Pensionsvæsen. Hensigten hermed var hverken at opnaa en Besparelse for Staten eller en Forbedring i Pensionisternes Kaar, men alene gennem en Kodifikation at tilvejebringe Overskuelighed og Ensartethed i Pensionsvæsenet. Sagen var nemlig den, at der paa Pensionsomraadet forefandtes og forefindes en Uensartethed, der er en naturlig Følge af, at der i Tilknytning til de 2 oprindelige Hovedlove af 5. Januar 1851 og 24. Februar 1858 i Aarenes Løb i ca. 70 Love er givet en Række Pensionsbestemmelser af højst forskellig Art for de forskellige Grupper af Tjenestemænd. Forslaget blev imidlertid ikke ophøjet til Lov, og Kommissionen altsaa ikke nedsat. Da dette Resultat ikke var forudset, havde man, som Arbejdsgrundlag for den eventuelle Kommission, i et Bind samlet de allerfleste Love og Bestemmelser Pensionsvæsenet vedrørende. Et Antal Eksemplarer af denne Lovsamling er tilstillet den ærede Kommission, da denne jo blandt andet har faaet overdraget det Hverv at udarbejde et Forslag til Lov om Statstjenestemænds Pensions- og Understøttelsesforhold. Denne Lovsamplings Omfang, der endda senere er blevet større, vil have overbevist Kommissionen om, at det i et kort Foredrag som dette er umuligt at give en fuldstændig og detaljeret Fremstilling af de henhørende Retsregler. Opgaven kan alene være i kort og sammentrængt Form at opridse Hovedlinierne og præcisere de fundamentale Regler med Forbigaaelse af alle Detailler, der i saa rigt Maal viser sig ved Lovenes Anvendelse i Praxis. Hertil kommer en yderligere Begrænsning, der er en Følge af, at ikke hele Pensionsvæsenet er henlagt under Finansministeriet. I saa Henseende kan fremhæves, at Pensionering af Tjenestemænd i Folkekirken hovedsagelig hører under Kirkeministeriet, Pensionering af Universitetets Lærerkrafter, det højere Skolevæsen, Sorø Akademi, Folkeskolen, det kongelige Teater og Kapel under Undervisningsministeriet, Pensionering af Statsbanernes Tjenestemænd og Landpostbudene under Ministeriet for offentlige Arbejder; Pensionering af Funktionærer under Statsanstalten for Livsforsikring hører under Anstalten selv. Det er en Selvfølge, at de følgende Bemærkninger alene refererer sig til det under Finansministeriet henhørende Pensionsvæsen.

Naar der nu i al Korthed skal gives en Oversigt over Pensionslovgivningen paa det saaledes begrænsede Omraade, ligger det nær at begynde med Reglerne for de Tjenestemænd, der som de første erhvervede lovhjemlet Ret til Pension, nemlig:

De kongelige Embedsmænd.

Før Grundloven af 5. Juni 1849 var al Tilstaaelse af Pension til Embedsmænd og disses Enker og Børn i Principet altid en kongelig Naade. Forholdet havde dog i en uover-